

Sjelesorg versus konverteringsterapi: Når vi ikke kan eller vil følge konfidenten dit konfidenten peker

---

Tidsskrift for praktisk teologi
Nordic Journal of Practical Theology
Årgang 38. Nr. 2/2021
[s. 84-94]
<https://doi.org/10.48626/tpt.v39i2.5503>

Jan Bjarne Sødal, internasjonal rådgiver i FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold

jbs@foreningenfri.no

Hans Stifoss-Hanssen, professor emeritus ved VID vitenskapelige høyskole

hans.stifoss-hanssen@vid.no

Artikkelen har sitt utgangspunkt i to presentasjoner som ble gitt under Sjelesorgsymposiet 23. mai 2022 av oss som skriver denne artikkelen. Temaet var «Kan homoterapi være sjelesorg?»¹

“Jeg skulle ønske at min seksuelle orientering, mine følelser, kunne ha blitt helt, fullt, og uproblematisk, akseptert – ja bejaet og til og med gledet seg over. At jeg kunne fått hjelp til å se at det er slik Gud faktisk har skapt meg, i sitt bilde, og at det er dette Guds ord faktisk formidler. At jeg sammen med en sjelesørger kunne utforske et liv fri fra skam og skyld knyttet til min seksualitet; og sammen utforske et liv i kjærlighetens og festens tegn. Det hadde gitt meg et helt annet liv.”²

Bakgrunn

Et kjernebegrep i den praktiske teologien kom i spill i den offentlige diskusjonen om konverteringsterapi, nemlig sjelesorg, samt eventuelt ulike andre kristne samtalepraksiser (jf. VGTVs serie «Homoterapi» og innlegg og diskusjoner på Verdidebatt.no, NRK, etc.).

---

¹ <https://www.facebook.com/groups/1409135949390303/permalink/2808679412769276>

² Sødal formulerer denne visjonen i et tilbakeblikk.

Sjelesorg-begrepet ble trukket inn i diskusjonene som et forsvar for en styrt samtalepraksis som kunne føre til at en person gikk fra å være skeiv til å bli streit. Dette argumentet ble brukt av f.eks. organisasjonen «Til helhet», av Espen Ottosen og andre. Faguttrykket sjelesorg kom i klemme, vi oppfattet at uttrykket ble tatt som gissel for denne praksisen.

Pandemien førte imidlertid til at et Sjelesorgsymposium om temaet ble utsatt til 2022, mens debatten nådde et høydepunkt et par år tidligere, ikke minst igangsatt av presten Jens Fredrik Brennes utsagn på NRK Debatten: «Gud liker det ikke» (Brenne 5.11.2019). En omfattende offentlig debatt fulgte. Et forbud mot konverteringsterapi (ev. «homoterapi») var allerede til utredning; dette ble akselerert etter regjeringsskiftet i 2021, og et forslag er ute til høring i august 2022.

Det tragiske og dødelige angrepet på Pride-feirende mennesker i Oslo den 25. juni har gjort temaet ubehagelig påtrengende. Kristne praksiser som øker trykket på, og diskrimineringen av skeive mennesker, slik som konverteringsterapi, må etter vår vurdering utfordres enda mer på denne bakgrunnen. I kjølvannet av det som skjedde med Pride-feiringen i 2022 hadde avisen Vårt Land et lengre intervju med Jan Bjarne; mange av tankene fra denne artikkelen finnes også i intervjuet.³ Det kom en kronikk fra Espen Ottosen om lovforslaget mot konverteringsterapi med innvendinger til dette intervjuet⁴, og en respons fra Jan Bjarne.⁵

Sjelesorg?

Det har blitt mye diskutert hvordan lovarbeidet eventuelt berører sjelesorgen, men også andre situasjoner hvor kirken og kristne ledere møter mennesker. Fra én side har det blitt avvist at lovforslaget rammer kirkelig arbeid i det hele tatt da kirkelig ansatte ikke bedriver terapi. Andre har fryktet at ordlyden i lovforslaget gjør at forbudet beveger seg langt inn i sjelesorgrommet og annet kirkelig arbeid. Andre igjen har sagt at dette forbudet er svært viktig også for kirkene for å tydeliggjøre hva sjelesorg aldri kan eller skal være (Gunnæs, 2022).

Selv om sjelesorg ikke er terapi, så kan det være praksiser innenfor kristne miljøer som går ut på å styre et samtaleforløp mot bestemte endringer i en persons liv. Dessuten er begrepet Conversion Therapy allerede etablert i internasjonale fora. I en rapport som FNs uavhengige ekspert for «beskyttelse mot vold og diskriminering p.g.a. seksuell orientering og kjønnsidentitet» utga for et par år siden, ble konverteringsterapi beskrevet som “interventions of a wide-ranging nature, all of which are premised on the belief that a person’s sexual orientation and gender identity, including gender expression, can and should be changed or suppressed when they do not fall under what other actors in a given setting and time perceive as the desirable norm”. Rapporten konstaterte at dette ofte skjer innenfor religiøse institusjoner, og hovedsakelig overfor yngre mennesker under 24 år. Det kan foregå som helbredelse ved bønn, sjelesorg, avvenning av avhengighet, 12-stepsprogrammer, bønn og faste, men også i kombinasjon med

3 <https://www.vl.no/reportasje/mintro/2022/07/24/det-finnes-ikke-noe-morke-hvor-gud-ikke-har-vaert/>

4 <https://www.vl.no/meninger/verdidebatt/2022/07/25/et-nytt-menneskesyn/>

5 <https://www.vl.no/meninger/verdidebatt/2022/08/23/hva-er-et-kristent-menneskesyn/>

eksorsisme, ekstatiske ritualer, isolasjon, utmattelse og fysisk vold. Den underliggende forståelsen er at det er noe som er ødelagt, iboende ondt eller demonisk i det å være homoseksuell og trans.

Det kan se ut til at det er tilnærmingen til sjelesorgsbegrepet som gjør at de gruppene som ønsker konservativt styrte samtalepraksiser tar avstand fra begrepet konverteringsterapi. Foreløpig er det politikk og presse som holder liv i begrepet. Samtidig har Til helhet stort ansvar for at begrepet lever, ved påstander om at homofili skyldes diverse skader og mangler (dysfunksjonelle foreldre, overgrep, etc.) og påfølgende påstander om vitenskapelig grunnlag. Psykiateren Øyvind Hasting, som var styremedlem i Til helhet, fremsatte senest slike påstander i 2021.⁶ Det er ikke unaturlig at samtalepraksis i en slik fortolkning, framsatt av helsepersonell, får merkelappen terapi/behandling – eventuelt kvasiterapeutisk praksis.

Det er viktig å ta avstand fra slik praksis, og et forbud vil være med å tydeliggjøre at dette handler om overgrep. Vår artikkel har imidlertid ikke et fokus på et lovforbud (et eget innlegg til støtte for forbudet mot konverteringsterapi ble holdt under sjelesorgsymposiet av Gyrid Gunnes, se artikkel i denne utgaven av TPT – Gunnes, 2022). Denne artikkelen behandler det sjelesørgeriske hovedspørsmålet: Hva innebærer det tilsynelatende absolutte budet i god sjelesorg, nemlig å først og fremst være lyttende og følge konfidenten dit hen vil? I mye av diskusjonen om konverteringsterapi høsten 2021, kunne det høres ut som om den viktigste problemstillingen var om konfidenten presses av sjelesørgeren inn i et forløp som konfidenten ikke selv hadde uttrykt ønske om. Det er enkelt å avvise og bekjempe praksiser som innebærer tvang og åpenbart press fra sjelesørgerens side. Og en gruppe sjelesorglærere kommenterte i en kronikk i VL debatten om konverteringsterapi med å understreke sjelesorgens mål om å lytte til konfidentens ønsker og mål, og ikke legge vekt på egen teologi.⁷ Men vi erkjenner at dilemmaet er tydeligst når konfidenten ber om hjelp til og ser ut til å ønske en endring som sjelesørgeren har gode grunner til å holde igjen på (se Bunkholt, 2007). Dette vil nedenfor bli belyst med Jan Bjarnes fortelling fra sin historie.

Artikkelen tar utgangspunkt i erfaringer jeg gjorde for ca. 40 år siden. Det er lenge siden, ikke minst når vi i år feirer at det er 50 år siden homoseksualitet ble avkriminalisert i Norge. Mye har endret seg til det bedre gjennom disse årene. Det viser seg allikevel at mine erfaringer kan være skremmende like for en god del unge, ikke minst for mange transpersoner. Jeg vil gi et innblikk i de tankene og kampene jeg hadde med seg selv og med Gud angående det å godta, eller rettere sagt ikke godta, min seksualitet. Og hvordan jeg ble møtt av sjelesørger og terapeut.

Vi tror disse erfaringene fortsatt er relevante for sjelesorgfaget (se novellesamlingen *Et helt vanlig liv* utgitt i anledning av femtiårsmarkeringen av opphevelsen av homofiliparagrafen, særlig bidrag av Anne K. Skaare. Forfatterkollektivet 7, 2022).

6 <https://www.vl.no/religion/2021/07/15/til-helhet-kontrollerende-mor-kan-fore-til-homofile-folelser/>

7 <https://www.vl.no/meninger/verdidebatt/2019/12/12/sjelesorg-som-frigjorende-praksis/>

Fra Sødals fortelling

Jeg ble ikke utsatt for konverteringsterapi, men erfaringene mine ligger i et grenseland. Og dersom jeg hadde fått det presentert som en mulighet, så lå forholdene til rette for at jeg kunne ha bli utsatt for det.

Jeg begynte å skrive dagbok da jeg var 20 år gammel, og det er disse notatene som den følgende fortellingen baserer seg på.

Året var 1980, og jeg var ettåring i menigheten der jeg vokste opp. Jeg hadde mange år bak meg med aktivt Lagsarbeid og menighetsengasjement.

Jeg strevde med å finne ut av og godta min seksuelle orientering. Men jeg strevde også med spørsmål som «hvem er jeg», og med min psykiske og fysiske helse. På den ene siden var disse ulike delene av livet atskilte. På den andre side kan jeg i ettertid se at det var åpenbare sammenhenger mellom dem. Min kamp med min homoseksualitet påvirket livet mitt på alle måter.

Det første jeg forbinder med min gryende oppdagelse av min seksualitet, var kombinasjonen av en sterk lengsel etter nærhet til andre gutter samtidig som jeg hadde en enda sterkere frykt for hva dette var et uttrykk for. Og deretter år med kamp. Det var med andre ord aldri en entydig god oppdagelse av hvem jeg var og hvem min kjærlighet og lengsel etter nærhet rettet seg mot. Frykten slo inn før erfaringen kunne anerkjennes og de gode følelsene tas imot. Og dommen fra meg selv var hard og nådeløs.

En sterk personlig tro kombinert med bildet av en helt entydig dømmende gud som skulle inn i alle kriker og kroker av livet mitt, ble sauset sammen til en giftig cocktail. Min generelle oppfatning av Gud var riktignok ikke at Gud først og fremst var dømmende, men derimot nådig. Men det gjaldt de andre. Når det gjaldt min seksualitet, så var dommen nådeløs.

1. januar 1980 skrev jeg som et slags Nyttårønske: «Det overordnede ønsket, rettere sagt BØNN, er å komme nærmere Jesus med hele livet mitt. Få han til HERRE; HERRE i livet. Og det gjelder alle områder i livet, for jeg tror jeg i dag ikke er villig til å slippe han inn overalt.»

Dette siste, at jeg ikke var villig til å slippe Gud inn overalt, handlet nok først og fremst om min seksualitet. Så i tillegg til skammen kom skylden over å ikke slippe denne dømmende guden inn i dette rommet.

Om en nær venn av meg som jeg var svært glad i, skrev jeg igjen som en bønn til Gud: «Hjelp meg å være glad i han på en rett måte – med din kjærlighet.» - For noe annet ville være helt forferdelig.

Jeg opplevde at jeg ikke hadde viljestyrke fordi jeg ikke klarte å stå imot følelsene mine. Jeg kjente meg forvirret over hvem jeg er. Opplevde meg mislykket; og fortvilet over å ikke klare å være i Guds plan.

Troen på Gud, og min søken etter egen identitet, ble blandet sammen. Og mitt gudsbilde og min forståelse av hvordan en skulle leve som Guds barn, skapte en bunnløs tilkorkkommenhet. For tenk om jeg egentlig er en slik som Gud ikke tåler.

Jeg forsøkte så godt jeg kunne å komme på rett kjøl - å bli en slik som Gud elsker.

En stund trodde jeg at Gud hadde vunnet, at jeg hadde: «kunnet få oppgi rettigheten til sex, familie, ekteskap og venner.» Men etter noen måneder forsto jeg at «Landevingningene»,

som jeg kalte det, hadde stoppet opp. Erkjennelsen av og frykten for at jeg var homofil, hadde bare tiltatt. Og en studentprest henviste meg til en pensjonert psykiater for å få hjelp med mine homofile følelser. Psykiateren og jeg begynte å lete etter gode grunner til at jeg ikke var homofil, men bare opplevde meg slik. Det var ei jente som jeg forsto, eller kunne forstå meg selv å være forelsket i. Det var ei annen jente jeg forsøkte å være sammen med. Vi så på forholdet mitt til meg selv og min egen kropp. Vi psykologiserte relasjonene mine til andre gutter. Det samme med relasjonen min til min far. Og vi reflekterte over at «mitt behov for fysisk kontakt måtte da være altfor sterkt», som jeg skrev. Jeg kunne huke av på de fleste typiske forklaringene som innenfor visse miljøer presenteres som grunner for hvorfor en blir homofil. Vi kom fram til at jeg slett ikke er verken homofil eller bifil. Tvangstanker var derimot problemet. Jeg måtte møte tanken på homofili ved å si: Jeg – er – ikke – homofil!

Over en tid klarte jeg å rette fokuset over på jenter. Dette skulle jeg mestre! Jeg gikk inn i et forhold til ei jente. Men etterhvert ble det tydelig at jeg presset meg inn i noe som ikke var sant. Som når du går på akkord med deg selv og det bygger seg opp en mur – og det var en mur mellom henne og meg. «Jeg følte sånn motstand mot henne», en person som var helt uskyldig i det dramaet jeg levde. «Jeg følte meg følelsesmessig død», og som om jeg forsvant fra meg selv.

Jeg begynte å anklage meg selv for det. For det var jeg som ikke våget å ta imot, ikke klarte å endre meg.

Jeg kjente meg usigelig ensom. «Jeg ber Gud om å gjøre et under, og vise meg hva som er rett.» Etter hvert ble det til en bønn om å leve enslig.

I 1984, fire år etter at jeg begynte å skrive dagbok, skrev jeg: «Å følge homoseksualiteten – umulig! Dessuten tror jeg ikke det er sant i meg. Og jeg har egentlig allerede valgt en annen vei.»

På den tiden hadde jeg heldigvis kommet til Taizefellesskapet i Frankrike, hvor jeg ble i 7 år. Her fikk jeg i løpet av de årene samtale med en Taizébror som jeg kunne fortelle alt til, som verken dømte eller trakk konklusjoner, som ga meg tid og rom til å finne min vei. Det ble et langvarig ryddearbeid, både i mine egne følelser, i min psyke og i min oppfatning av hvem Gud er.

Jeg hadde lenge hatt et bilde av at jeg balanserte på et gjerde der den ene siden var å være streit og den andre siden var å være skeiv. I mitt hode kunne jeg falle ned på begge sidene av dette gjerdet. Da jeg kom tilbake til Norge, forsto jeg fort at det var bare én side å falle ned på. Den andre siden hadde bare vært en illusjon – i så mange år.

Hva hadde skjedd om jeg hadde blitt tilbudt det som hadde gitt seg ut for å være en mulighet til å bli heterofil? Bli “helbredet”? Og slik komme til “fred” med meg selv og mitt liv, med Gud og mine omgivelser?

Det hadde ikke vært mye som skulle til for å overbevise meg. Og der og da ville jeg blitt kjempesglad, lettet, og grepet det med hele meg. Heldigvis gikk det ikke slik.

Sjelesorgens sosiale ramme og maktasymmetri

Hele dette universet av internalisert frykt for og fordømmelse av det å være homofil er noe mange i likhet med Jan Bjarne bærer med seg. Spørsmålet er selvsagt hvor

dette kommer fra. Hva er det som skaper ideen om at tro og homoseksualitet eller transidentitet aldri kan gå ihop?

Det er grunn til å tro at dette henger sammen med den sosiale konteksten. Både kristne og andre hjelpende samtalepraksiser foregår i en sosial kontekst; det aktuelle i vår sammenheng er først og fremst et kristent (ungdoms)miljø. Hvilken situasjon befinner konfidenten seg i hvis hen er omgitt av implisitte og eksplisitte normer som framhever heteronormativiteten? Som noen ganger også framhever kjønns polariteten som eksklusiv skaperordning, at menn og kvinner er skapt (av Gud, et teologisk argument) til å være essensielt forskjellige, og som i kraft av det bare kan tiltrekkes av hverandre? Dette er ikke bare noe som var framtreddende for 40 år siden. Diskusjonen om kvinners underordning sommeren 2022 viser dette tydelig⁸. Synspunktet at kjønnene er essensielt ulike, er grunnleggende for den konservative kristne motstanden mot homofili fordi kjønns polariteten i ekteskapet anses som gudgitt, som skaperordning. Dette er senest understreket av E Ottosen.⁹

Dette universet av tanker, holdninger og meninger internaliseres i en person over mange år i oppveksten, gjennom forkynnelse og hele den kulturen en vokser opp i. Ofte er det entydig hva omgivelsene står for og mener, uten alternative stemmer som kan peke på andre muligheter. Og dersom det skulle finnes andre stemmer og meninger, så er de ofte demonisert eller i alle fall identifisert med det en ikke ønsker for sitt eget liv som en som vil være en "god kristen ungdom". Forståelsen av hva sannheten burde være om det egne livet, blir en del av den en er slik at den enkelte innenfra seg selv er overbevist om det samme. Og en tar det ofte med seg langt inn i voksenlivet.

Dersom en så kommer til den erkjennelsen at en faktisk er homofil, så vil den nevnte konflikten sannsynligvis ikke opphøre. Denne erkjennelsen på den ene siden og identiteten som troende og hva man fortsatt tenker er et riktig liv på den andre, vil ofte fortsette å være som to motstridende deler av en. De vil aldri kunne leve i fred med hverandre. Og det vil fortsatt kunne oppleves som en indre krig som en ikke kan flykte fra fordi en slåss mot den en er og den en bærer med seg. Det kan kjennes som det aldri vil bli fred før én av de to forsvinner.

Det kan ligge betydelig maktutøvelse i å presentere og slik representere argumenter basert på geistlig autoritet, som uttrykk for Guds vilje, slik vi møter det i Brennes «Gud liker det ikke», men også i uttrykk som «gi et tilbud ut fra et ideologisk og kristent verdisyn», «sunn bibelsk forståelse», «et klassisk syn på ekteskapet», osv. Dette blir tydelig i evalueringen av Kirkelig ressurs senter mot vold og seksuelle overgrep (Gunnas m fl 2019, s 25 - 26).

I tillegg er forståelse av makten i samtalerelasjonen grunnleggende i all sjelesorg, og viktig for at denne skal være konstruktiv. Man kan spørre hvilke vilkår maktanalyse har i en sjelesorgrelasjon som er etablert med de ovennevnte overskriftene, og i situasjoner som oppstår når makten i det sosiale rommet som konfidenten befinner seg i, tas med inn i samtalerommet. Det er rimelig å tenke seg at sjelesørgeren som

⁸ <https://www.vl.no/religion/2022/05/02/sofie-braut-lever-med-mannen-som-overhovudet-i-familien/>

⁹ <https://www.vl.no/meninger/verdidebatt/2022/05/20/menns-ansvar-og-kvinnens-underordning/>

regel representerer ledelsen, er eldre og har en annen autoritet. Framgangsmåter for å kvalitetssikre sjelesorg blir viktige, noe vi vil komme tilbake til nedenfor.

Slik maktutøvelse kan åpenbart få store konsekvenser for en persons liv. Som i Jan Bjarnes fortelling var dette med å påvirke både den psykiske, fysiske og åndelige helsen. Det kan tilsvare noe av det mange transpersoner kan oppleve. Når en person blir fortalt fra en er liten, gjennomgående og over år, at «Du er ikke den du er», du er ikke den du erfarer deg å være, da fører det uvilkarlig til at en ikke kan stole på sin egen opplevelse, på sin egen erfaring av seg selv og av virkeligheten. Det vil kunne påføre en person stor skade.

Dilemma: «Jeg vil bli streit»: En strategi basert på PKU-verktøy?¹⁰

Så hvordan møter sjelesørgeren konfidenten når bestillingen er klar: «Jeg vil bli streit»? I slike tilfeller er det som sagt ikke noen utenfra som tvinger konfidenten til å gå inn i en prosess for å forsøke å endre ens homoseksualitet eller transidentitet. Hvordan møter sjelesørgeren konfidenten på en måte som tar konfidenten på alvor, samtidig som sjelesørgeren ser at det er bakgrunnen til bestillingen som er en hovedutfordring? Dette er tydelig framstilt som kritisk omsorg i sjelesorg av V. DeMarinis fra 1993, «A feminist model for pastoral psychology».

I fortellingen til Jan Bjarne ovenfor om møtet med *Taizefellesskapet* i Frankrike, hvor han ble i 7 år, ser vi konturene av en sjelesorgpraksis som på mange måter er relevant. Han sier at han i løpet av de årene fikk samtale med en Taizébror som han kunne fortelle alt til, og som verken dømte eller trakk konklusjoner, som ga ham tid og rom til å finne sin vei. Det ble et langvarig ryddearbeid, både i hans egne følelser, i hans psyke, og i hans oppfatning av hvem Gud var. Det er all grunn til å tro at denne sjelesorgpraksisen var fundert i en dyp respekt for den andres egenart og evne til å finne sin egen vei, selv om spørsmålet om rett og galt i forhold til seksuell orientering aldri ble tematisert i samtale.

Det kan selvsagt være krevende for en sjelesørger å fange hva som rører seg i konfidenten. Man må likevel tenke seg at det kan være ting konfidenten bringer inn i sjelesorgsrommet eller terapirommet som skurrer i forhold til den bestillingen hen kan sette ord på: hvordan livet oppleves generelt, om livet er tungt og slitsomt, det kan være en skamfølelse overfor det å være homofil som synes men ikke sies, og konfidentens «trosbekjennesle» som både inkluderer gudsbilde og forståelsen av hva det vil si å være en kristen. Det er mye en trent sjelesørger kan fange opp. I kjølvannet av disse spørsmålene kan vi hente impulser fra bokkapitlet «Multiplisitet i tro og samtale» av Johannessen-Henry (2019, særlig s. 176 ff).

Observasjonsdelen i PKU-systemets verbatim-arbeid kan også være nyttig; der en understreker verdien av å beskrive omstendighetene omkring samtalen, rommet, atmosfæren, etc. Verdien av å være oppmerksom på egne følelser og reaksjoner på konfidenten, blir også framhevet; med andre ord det å observere både oss selv og den

---

¹⁰ Beskrivelse basert på Oddmund Teigens artikkel i *Luthersk Kirketidende* nr. 16, 2021, - og hans innspill til denne artikkelen, i form av forslag til en komprimert og tenkt samtale, se nedenfor.

andre. Dette innebærer også at det er viktig å være klar over vår egen makt og autoritet i rommet. Det som er konfidentens internaliserte univers og trosbekjennelse, kan også være noe hen identifiserer sjelesørgeren med, som en åndelig autoritet.

Det følgende er *en mulig komprimert og tenkt samtale som kan vise noen av mulighetene, notert i PKU-stil:*

(S= Sjelesørger og K= Konfident)

S.1: Velkommen hit, NN. Hva har du på hjertet i dag?

K.1: Jeg må få bort disse homofile tankene og følelsene, og bli heterofil slik Gud vil jeg skal være!

S. 2: Sier du at du må fortrenge egne tanker og følelser og tror at det er slik du gjør Gud tilfreds?

K.2: Det høres jo litt sprøtt ut når du sier sånn, men det er jo faktisk det jeg har holdt på med en stund.

S.3: Hvor lenge har du holdt på med denne selvplagingen? Og hvordan har det vært for deg?

K.3: (I Jan Bjarnes tilfelle kunne det her komme en fortelling om kampene med Gud, seg selv og andre mennesker.)

S.4: Takk for at du ville dele noe av denne historien med meg! Da skjønner jeg at du sier at du vil bli heterofil. Det hadde gjort livet enklere, tenker du kanskje?

K.4: Å ja!! Jeg har hørt at det er mulig!

S.5: Og så kommer du til meg nå. Hva slags håp eller forventninger har du til meg i denne sammenheng?

K.5: Jeg har hørt om konverteringsterapi. Tror du at du kunne bidra med noe slikt for meg?

S.6: Vil du høre hva jeg tenker om det?

K.6: Ja, gjerne!

S.7: Du har fortalt en historie om mange tiår med kamp angående seksualiteten din. Da du begynte på studiene, fikk du snakke med en pensjonert psykiater, knyttet til stedet, og sammen lette dere etter grunner til at du ikke kunne være homofil, men

Sjelesorg versus konverteringsterapi

uten hell. I tillegg har du fortalt om iherdige forsøk på å lykkes med en jente, men også der måtte du gi tapt, og som du sa, heldigvis i tide. Hvis du hadde vært sta nok til å gå videre med denne jenta, på tross av dine sterke motforestillinger, hvor tror du dere ville vært nå? Som i eventyret, levde lykkelig alle deres dager?

K.7: - med et smil – Nei jeg tror nok ikke det. Men jeg hadde jo håpet det.

S.8: Hvis jeg skulle tatt bestillingen din om konverteringsterapi på alvor, hadde jeg ikke bare involvert meg i noe som var dømt til å mislykkes, men også gjort dere en bjørnetjeneste, eller hva?

K.8: Ja, du har kanskje rett i det. Men hva skal jeg gjøre da?!

S.9: Nei, det virker som du har kjørt deg grundig fast, stemmer det?

K.9: Ja det kan du trygt si! Og jeg vet ikke hvor lenge jeg orker å stå i dette.

S.10: Jeg har et forslag, vil du høre det?

K.10: Ja, gjerne!

S.11: Å ha kjørt seg fast slik du skildrer, ser ut til å suge så mye krefter ut av deg at du snart ikke orker mer. Hva med at vi møtes igjen for å finne alternativer til å slite seg ut på den måten?

K.11: Ja, det ville vært spennende!

S.11: Det synes jeg også. Da har vi en plan for neste samtale!

I PKU pekes det på viktigheten av å reflektere i etterkant over noen av de samme elementene som er nevnt ovenfor under observasjonsdelen. Dette gjelder hvilket inntrykk sjelesørgeren sitter igjen med av konfidentens problematikk og øvrige oppfatning av livet. Videre er det nyttig for sjelesørgeren å kjenne etter sine egne reaksjoner under samtalen, og hvilke reaksjoner som kunne merkes hos konfidenten. Ikke minst hvordan det relasjonelle ved samtalen og kommunikasjonen kan beskrives (til det relasjonelle perspektivet, se Teigen, 2021)

Ettertanke

Det vi her har ønsket å skissere, er en samtalepraksis som tar konfidenten på alvor og fortsatt hovedsakelig “følger konfidenten”. Samtidig har den en kontekstanalyse og maktanalyse som sjelesørgeren trenger å være seg bevisst for å verne konfidenten mot å gli inn i et livsløp som er destruktivt. Denne analysen kan medføre at sjelesørgeren også uttrykker en empatisk motstand mot det tankeuniverset som konfidenten bærer

med seg som sin “trosbekjennelse”. Det kan handle om å vise til konfidentens egen fortelling, som i eksemplet ovenfor. Det kan handle om å tydeliggjøre hva en selv mener er godt for mennesket og hvilke bestillinger en kan eller ikke kan gå inn på.

Vi kan løfte fram et par andre eksempler som viser noe av det samme: De fleste sjelesørgere har møtt mennesker som har kommet i sjelesorg med historier om vold og overgrep fra egne foreldre eller andre nære omsorgspersoner. Noen kommer for å be om Guds tilgivelse for ulydigheten og smerten som hen som barn har påført sine foreldre ved ikke å være snill og lydig. Eller et annet eksempel: En person med en overdrevent følsom samvittighet kommer for å bekjenne tanker og handlinger de opplever skam og skyld for, som de opplever som urene, og som de ønsker å få hjelp til å be om Guds tilgivelse for.

I begge disse tilfellene vil sjelesorgen nødvendigvis ta en annen vei enn det som konfidenten ber om på måter som ligner på eksempelet ovenfor. Hvert av disse sistnevnte eksemplene har sine egne problemstillinger som skiller seg fra det som er temaet vårt. Det de har felles, er det universet av tanker og forestillinger som konfidenten bringer med seg inn i rommet og som bestillingen springer ut i fra, men som er selve problemet. Å aktivt eller stilltiende bekrefte den forestillingsverdenen som konfidenten bærer med seg mener vi vil kunne være et nytt overgrep. Det trenger å være etiske standarder som gjør at det finnes bestillinger sjelesørgeren verken kan eller skal gå inn på. Dette bunner i en overbevisning om hva som er godt for mennesker, og hva som er sunn teologi og sjelesorg. Sjelesorg kan ikke motarbeide empowerment og oppreisning.

Det er åpenbart viktig å se arbeidet for skeive menneskers livsrom i sammenheng med, og som del av frigjøringssteologien(e). Det interseksjonelle perspektivet – forståelsen av felles mekanismer og erfaringer på tvers av ulike diskrimineringsgrunnlag – kan bidra til å sette skeive menneskers situasjon i relieff til situasjonen for mennesker som diskrimineres på grunn av klasse, rase, kjønn, funksjonsnedsettelse osv. Frigjøringssteologiens blikk på disse livsbetingelsene kan bidra til å styrke forståelsen av og livsbetingelsene for alle (se Cooper-White “Mange stemmer: En pastoralteologisk multiplicitetspsykologi”, 2019)

I dette bidraget er poenget vårt å ta utgangspunkt i en sjelesorgfaglig grunnholdning. Denne holdningen innebærer tydelig at den som kommer for å snakke med sjelesørgeren, skal være i sentrum for oppmerksomheten og bestemme hva det skal snakkes om. Men bruken av sjelesorgbegrepet for å beskytte ukritisk konfidentsentrerte samtalepraksiser er også problematisk. For dermed begrenses også konfidentenes vern mot konverteringsterapi i vid betydning. Vi ser at relasjonen mellom sjelesørger og konfident ikke må forenkles og løsrives fra maktutøvelsen i den sosiale og religiøse konteksten som også bringes inn i samtalerommet. Sunn konfidentsentrert sjelesorg må utøves innenfor rammene av en etisk bevissthet, som må fremme empowerment og menneskelig oppreisning. Det som ligger til grunn, er en anerkjennelse av skeive som en del av Guds skaperverk og som en del av det mangfoldet som finnes i alt det skapte. Vi må holde fast på at sjelesorg ikke er isolert fra kirkens sosiale og diakonale oppgave – om nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet.

Referanser

- Bunkholt M. (2007): Folkekirkelig sjelesorg. I *Tidsskrift for Sjelesorg* nr. 3
- Cooper-White P. (2019): Mange stemmer: En pastoral-teologisk multiplicitetspsykologi. I *Mangefoldet tro og sjelesorg*, red. Johannessen-Henry C. T. og Iversen H. R. København: Eksistensen akademisk
- DeMarinis V. (1993): *Critical caring – a feminist model for pastoral psychology*. Louisville: John Knox
- Gunnes G. (2022): Kan «homoterapi» være sjelesorg? I *Tidsskrift for praktisk teologi* nr. 39 s 95-98
- Gunnes G., Stifoss-Hanssen H., Sirris S., Østby L., Rodriguez Nygaard M., Angell O. H., Haugen H. M., Sverdrup S.M. (2019): Evaluering av kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep. VID open
- Johannessen-Henry C T (2019): Multiplicitet i tro og samtale. I *Mangefoldet tro og sjelesorg*, red Johannessen-Henry C. T. og Iversen H. R. København: Eksistensen akademisk
- Skaare A. K. (2022): En time av livet ditt. I *Et helt vanlig liv*, av Lindsay K., Egeberg M., Dybvik K., Kaborg K., Stifoss-Hanssen E., Skaare A. K., Skarlund S. V. "Forfatterkollektivet 7". Oslo: Heia folk
- Teigen O. (2021): Relasjonell ferdighetskompetanse - nødvendig i utrustningen av sjelesorgere. I *Luthersk Kirketidende*, nr. 16 s 451 - 454